

REPORTAGE Oude radio's repareren in Beeld & Geluid

'Ik zorg ervoor dat hij straks weer pico bello gaat spelen'

Precies een eeuw geleden verzorgde de Nederlandse Seintoestellen Fabriek in Hilversum de allereerste radio-uitzending. Die 'oerknal' werd zondag in Beeld en Geluid gevierd met een druk bezochte reparatiedag voor (buisen)radio's.

Eddie de Paepe
e.de.paepe@medialhuis.nl

Hilversum ■ Tientallen eigenaars van oude radio's en versterkers melden zich in de entreehal, waar zij door de Nederlandse Vereniging voor de Historie van de Radio (NVHR) met open armen werden ontvangen. Op volgorde van binnenkomst overhandigden zij hun defecte bezit aan een reparateur met jarenlange ervaring met het herstellen van (buisen) radiotechniek.

Zo ook Frits Tor. De Hilversummer kijkt toe hoe kenner Jan Schuurbijs uit Uithoorn druk is met zijn ruim 70 jaar oude Erres-radio. „Mijn vader heeft hem in 1951 gekocht, in Rotterdam, waar hij in opleiding was voor politierechercheur”, vertelt hij. „Kijk: de aankoopbon heb ik nog.”

Vader Kor, die als marechaussee in Indonesië had gewerkt, was volgens zijn zoon wel van het nieuws. „Later stond de radio een

tijd in de schuur waar hij knutselde en fietsen repareerde. Zes jaar geleden heb ik hem geërfd.” Het apparaat stond sindsdien, verpakt in een vuilniszak, in Tors garage. „Ik zag de aankondiging van deze dag en dacht: Nu is het tijd om hem te laten repareren. Want hij geeft nu alleen nog maar een bromtoon. Als repareren niet lukt, haal ik het binnenwerk eruit en zet ik er blue tooth-versterkertje in.”

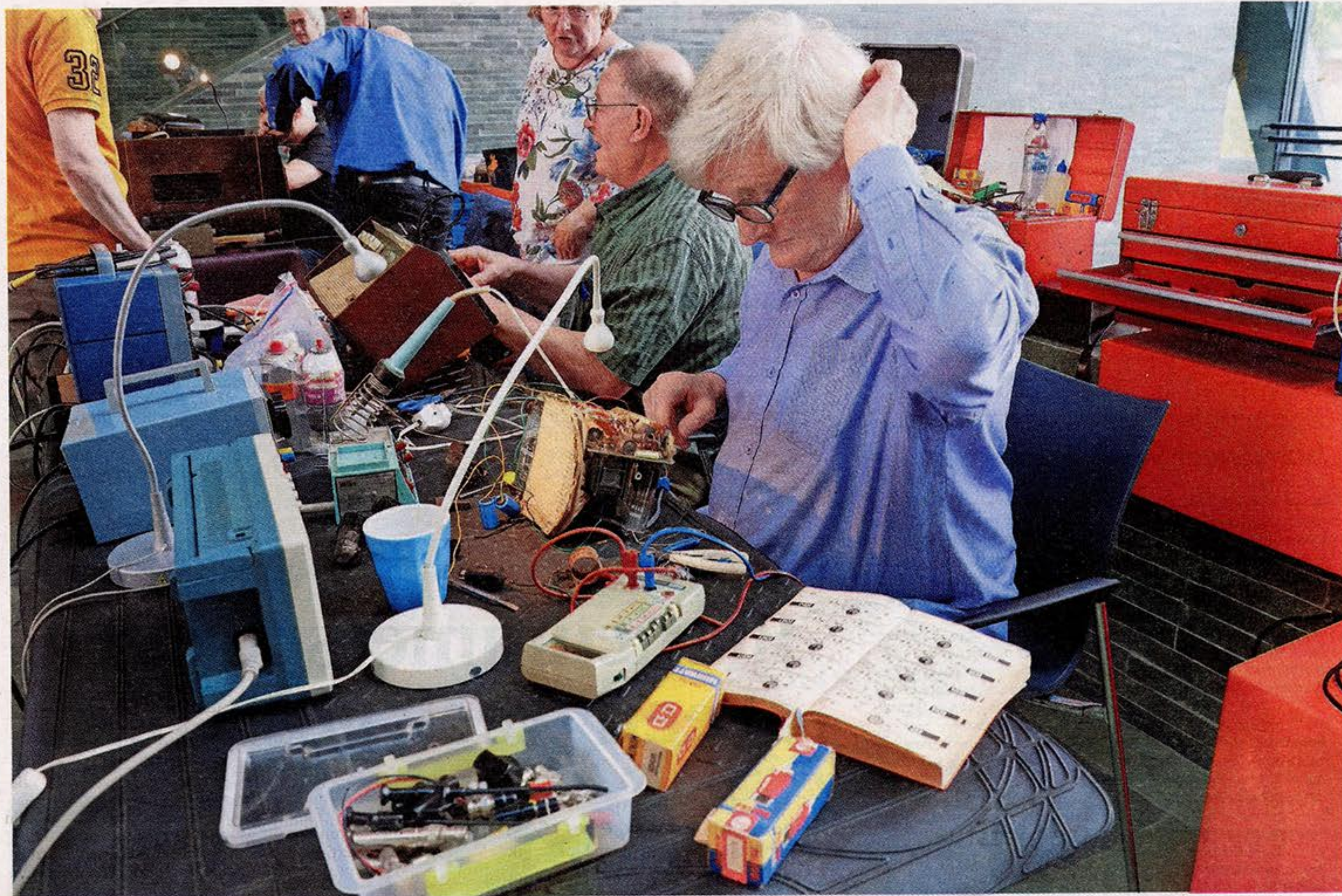
PHOHI

Tors vrouw en dochter zijn het museum in gegaan. De Hilversummer zou in eerste instantie meegaan, maar besloot toch om bij de reparatie te blijven. Hij komt ten slotte zelf ook min of meer uit het vak. „Ik ben geluidstechnicus bij de Wereldomroep geweest. Daar heb ik onder meer bakelieten grammofoonplaten met opnames van de Phohi gedigitaliseerd”, vertelt hij. De Philips Omroep Holland-Indië verzorgde ooit, vanuit Huizen, kortegolf-uitzendingen voor de Nederlandse koloniën.

Schuurbiers bestudeert ondertussen het binnenwerk van de vintage radio. Het NVHR-besuur lid heeft onder meer 19 jaar bij de PTT gewerkt, waarvoor hij zijn diploma radiomonteur heeft gehaald. „Zo'n dertig jaar geleden zag ik in Frankrijk een oude radio staan en heb ik het virus voor dit spul opgelopen”, verklaart hij. Zijn verzameling telt inmiddels zo'n vijftig apparaten. „Daarom ben ik nu een beetje aan het ontzamen. Anders raakt het huis te vol.”

Bypass

Na de achterkant van de Erres te hebben afgeschroefd, ontdekte Schuurbijs al gauw dat de elektrolytische condensator kapot was. „Kijk, die aardlijn zit aan de binnenkant, dus moet ik een bypass maken”, wijst hij. Een 'nieuwe', opvallend blauwe condensator heeft hij al geplaatst. De draden moeten nog gesoldeerd worden. De vraag is vervolgens of de buizen het nog doen. „Ik doe dit eigenlijk liever thuis”, bekent de reparateur. „Daar ben ik bijdehandter.”

Reparateur Loek Riemens peinst over de Philips-radio uit 1945, waarmee van alles mis is.

FOTO'S STUDIO KASTERMANS/ALEXANDER MARKS

Verderop worstelt zijn collega Loek Riemens al geruime tijd met een Philips-radio uit 1945. „Ik hem hem eerst uit elkaar gehaald en ben nu aan het zoeken waar de fouten zitten”, legt hij uit. En dat blijken er nogal wat. „Kijk, dit is een teercondensator”, wijst hij. „De teer wordt in de loop der jaren poreus, er komt vocht in, en dan gaat hij kapot. Dat komt veel voor.”

Riemens, die zijn 'hele leven' bij de PTT/KPN heeft gewerkt, legt uit dat het op een dag als vandaag in de eerste plaats gaat om repareren, zorgen dat een radio het weer doet. „Je zou eigenlijk alle kapotte onderdelen moeten vervangen, maar aan dat restaureren kom je meestal niet toe.” Dat geldt ook voor de bijna tachtig jaar oude radio die hij nu in zijn handen heeft. „De voedingselco is kapot”, klinkt het in jargon (elco is de afkorting voor elektrolytische condensator). „Die moet eerst vervangen worden. Als die het doet, kijk ik weer verder.”

Rusland

De radio is zo oud dat dat de draden beschadigen als de reparateur ze aanraakt. „Ze brokkelen af en dan maken ze sluiting”, vertelt Riemens, die in Exloo in Drenthe woont, terwijl hij zijn soldaerbout er maar weer eens bij pakt. Op zijn tafel ligt en staat een keur aan apparaten, gereedschappen en onderdelen, van tangen en schroevendraaiers tot een spanningsmeter (zodat je geen opdonder krijgt), een buizenhandboek en kartonnen doosjes met originele buizen. „Je zou het niet verwachten, maar is bij verzamelaars nog voldoende voorraad van. En sommige modellen worden nog steeds gemaakt. In Rusland.”

“De teer wordt in de loop der jaren poreus, er komt vocht in, en dan gaat hij kapot

“Zo'n dertig jaar geleden zag ik in Frankrijk een oude radio staan en heb ik het virus voor dit spul opgelopen

Eerst open schroeven en dan eens kijken wat er mis is.

Wim van Asselt, de eigenaar van de radio, kijkt intussen zeer geduldig toe. „Ik heb dat ding al ruim vijftig jaar. Ik had hem van mijn vader gekregen. In het begin heb ik hem nog wel eens aangezet. Later stond hij in een vitrine en heb ik er niet meer naar omgekeken.” En tegen de reparateur: „Als dat nou niet lukt man, moet je er gewoon mee stoppen hoor.”

Dat is voor Riemens het sein om de knoop door te hakken. „Er is teveel mis mee”, verklaart hij. „Ik denk dat ik hem maar meeneem.

Dit is een leuk klusje om thuis te doen.” Van Asselt stemt daarmee in. Zoals afgesproken hoeft hij alleen de onderdelen te betalen, en dat is vooralsnog alleen maar 7,50 euro voor een condensator. De mannen wisselen adressen uit. „Ik zorg ervoor dat hij straks weer pico bello gaat spelen”, belooft de reparateur.

Goed nieuws

Iets verderop is er goed nieuws. Schuurbijs is er toch in geslaagd de Erres-radio van Tor aan de praat

te krijgen. „Hij doet het weer hoor!”, meldt de Hilversummer blij. De reparateur is nog bezig met de finishing touch, de knop voor de hoge en lage tonen, die niet lekker draait.

Tor heeft de schade al voldaan. „Vijftien euro maar, voor een buis en twee condensatoren. Ik heb de vereniging daarom maar een extra donatie gedaan.” De radio gaat zo mee terug naar huis. „Dan kan ik nog een tijdje naar de middengolf gaan luisteren”, klinkt het tevreden. „Zolang dat nog kan.”

Eigenaar Frits Tor en reparateur Jan Schuurbijs en het erfstuk.